

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 147 (11044)

1979 чылдың июнь 26, вторник

1925 чылда үндөлгөттүгөн

Өртөз 2 көр

СЭКП ТЫВА ОБКОМУНУҢ II ПЛЕНУМУ

Дуун Кызылда, Политиктиг чырыдышкын бажыныга СЭКП-ниң Тыва область комитетиниң II пленуму болуп эрткен. Оон ажылдыга хоорайкуушконнарнын, улусчу контроль комитеттеринин даргалары, министрстволарнын, эргелдеринин болгаш ведомстволарнын, а ол ышкаш чамдык үлөтүр, транспорт база гудог организацияларынын удуртукчулары киришкен.

Пленуму СЭКП ТК-нын кежигүүнүгө кандидат, СЭКП обкомунун бирги секретары Г. Ч. Ширини айткан.

«Күш-ажыл курлавырларын ажыглаарын болгаш улус ажыл-агыйына кадрлар белектээрин экижидер талазы-биле хемчеглер дугайында» айтырыгны пленумга чугаалашкан. Илеткелди СЭКП ТК-нын кежигүүнүгө кандидат, СЭКП обкомунун бирги секретары Г. Ч. Ширини кылган.

Илеткелдин талазы-биле: СЭКП Улуг-Хем райкомунун бирги секретары К. А. Маскып-оол, СЭКП Кызыл хооркомунун ийгилиг секретары Б. П. Свинцов, СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунун бирги секретары Н. С. Бойду, «Кызыл тудуг» эргелелинде дашчы

А. Г. Дубинина, республиканын чоңун амыдырал хандырылга министри С. К. Буянда, ВЛКСМ обкомунун бирги секретары Г. С.-М. Иргит, Ырбаннын ыяш белектээр пунктузунда ыяш кезикчилеринин бригадир А. И. Карамышев, СЭКП Танды райкомунун бирги секретары В. В. Дунаевский, Бин-Хемде «Кызыл тараачын» совхозтун саанычы К. С. Маады, Күш-ажыл талазы-биле эргелелин начальниги А. Б. Юмбуу, В. И. Ленин аттыг «Тыва даг дугу» комбинаттын директору В. А. Ухов олар санал бергеннер.

Чугаалашкан айтырыг талазы-биле пленумун күлөп алган доктаалында күш-ажыл курлавырларын ажыглаарын болгаш улус ажыл-агыйына кадрлар белектээрин экижидер талазы-биле партия, совет, профэдилел, комсомол организацияларынын болгаш ажил-агый органдарынын, министрстволарнын, эргелдеринин болгаш ведомстволарнын сорулгаларын тодараткан. Оон аңгыда аңаа холбашкан план-хемчеглерин бадылаан.

РСФСР-нин күрүне эргелелинин чамдык органдарын каттыгынын болгаш эде адаарынын дугайында РСФСР-нин Дээди Совединиң Президиумунун чарлыгы

РСФСР-нин Дээди Совединиң Президиумунун доктадыры болза:

1. РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чамдык адаарында Транспорт болгаш нефть база нефть продуктулар-биле хандырылган талазы-биле кол эргелели РСФСР-нин нефть продуктулар хандырылган талазы-биле күрүне комитети кылдыр чартып тургузар.
2. РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чамдык адаарында Хандырылга болгаш саарылар-нын кол эргелели РСФСР-ниң материал-техниктиг хандырылга талазы-биле күрүне комитети кылдыр чартып тургузар.

күрүне комитети кылдыр чартып тургузар.

3. РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң «Рославнефть» аймагдор эстүрелиниң болгаш арага кызыл нефть кол эргелели РСФСР-нин Внзгоград эстүрел болгаш арага кылдыр үлөтүрүүнү күрүне комитети кылдыр чартып тургузар.
4. РСФСР-ниң Автономия оруктары тударынын болгаш ажылаарынын министрстволары РСФСР-нин Автономия оруктарынын министрстволары кылдыр эде адаар.

РСФСР-нин Дээди Совединиң Президиумунун Даргаам М. ИСНОВ
РСФСР-нин Дээди Совединиң Президиумунун Секретары Х. НЕШКОВ.
Москва, 1979 чылдың июнь 22.

«РСФСР-нин транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты тургузар дугайында РСФСР-нин Дээди Совединиң Президиумунун чарлыгы

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун доктадыры болза:

1. «РСФСР-нин транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты доктадып тургузар.
2. «РСФСР-нин транспортуң алдарыг

ажылдакчызы» хундулуг атты дугайында дурумун бадылаар (напсырлаштырган).

3. «РСФСР-ниң транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хөрөк демалзын тайылбырын бадылаар (напсырлаштырган).

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргаамы М. ИСНОВ
РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Секретары Х. НЕШКОВ
1979 чылдың июнь 21, Москва.

«РСФСР-нин транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты дугайында

Д У Р У М

1. Планниг болгаш бугуруле даалгаларын база социалистик хундулугтарын күрескенинде, транспорт чүүлдерин ажыглаарын экижидерге, овал-ондак чок ажылдаарын хандырылга, күш-ажылдыг бугурулууну беледирге, бугурулууну ажилыгын, ажилдыгын шынарын болгаш чоңу хандырылган културалыг илдерге овал шыгараан, эртем-техниктиг депшилетте, транспортка белиг мергендилг кадрларын белектээринге улуг салымчылыг кирген болгаш транспорт чүүлдеринге 15 чылдан эвези эвес үлө ажилдаан демир-орук, агаар болгаш автомобиль транспорту, а ол ишкан улус ажыл-агыйың өскө-даа алдарынын транспорт организациаларынын болгаш пехтеринин белиг мергендилг ажылдакчыларына «РСФСР-нин транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты тысыр.

«РСФСР-ниң транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты тысыр транспортка ажылдакчыларын оол эвезинде (ичкакта-даа 10 чылдан эвези эвес) стажында транспорттун дараазында ажылдакчыларыга тысыр болур.

«РСФСР-ниң транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты тысыр транспортка ажылдакчыларын оол эвезинде (ичкакта-даа 10 чылдан эвези эвес) стажында транспорттун дараазында ажылдакчыларыга тысыр болур.

«РСФСР-ниң транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты тысыр транспортка ажылдакчыларын оол эвезинде (ичкакта-даа 10 чылдан эвези эвес) стажында транспорттун дараазында ажылдакчыларыга тысыр болур.

«РСФСР-ниң транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты тысыр транспортка ажылдакчыларын оол эвезинде (ичкакта-даа 10 чылдан эвези эвес) стажында транспорттун дараазында ажылдакчыларыга тысыр болур.

«РСФСР-ниң транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты тысыр транспортка ажылдакчыларын оол эвезинде (ичкакта-даа 10 чылдан эвези эвес) стажында транспорттун дараазында ажылдакчыларыга тысыр болур.

«РСФСР-ниң транспортуң алдарыг ажылдакчызы» хундулуг атты тысыр транспортка ажылдакчыларын оол эвезинде (ичкакта-даа 10 чылдан эвези эвес) стажында транспорттун дараазында ажылдакчыларыга тысыр болур.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Секретары Х. НЕШКОВ.

ЧАЙГЫ АЖААЛДА ЧУГУЛА АЖЫЛ

«Тарааның аң-не хой чымдазын алдырчыте, хөрүпүүнү үшү-дүктүрүн беддеринче, чер ажымың културалыг көдүрүнче агротехниктиг аргаларын бугу арсеналы улгайдырары, бугу бодулар аргаларын болгаш курлавырларын ажыглаары, чер-черин партия, совет болгаш кезде ажил-агый органдарынын, ажил-агыйларын удуртукчуларынын база специалисттеринин, совхозтарын ажылаачыларын болгаш колхозчуларын ажылаачы оол согулга чаргыртары эргекч чугула» деп, аң-И. И. Брежнев СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунга онзалан демделган. Бүгү чер ажылдакчыларын ажил-агыйларын тодарыг программамы Пленумун шиптирлеринде айттыгын.

Республиканың чер ажылдакчылары чаштырылган колдууда доокан. Чыын чажар културалары 322 ажим гектарга тараан. 110 муң гектарга минералдыг чемшичидигелерин үрөш-биле кады одурулгага токтон. Куктурулган, картофельдиң болгаш картогаларын дакка хой шөлдерин минералдыг база органиктиг чемшичидигелерин ажылаан.

Ам чаштырылга доозулган-биле холбаштыр чер ажылдакчыларга база оон дудак чок күженишкенин ажилда улаштыр эгелен. Ол дөргө — тарааларың, мал чени култураларың чайгы ажаалдадыр. Чаагай дүжүтү адыр дээр болза, ол ажилда белиг деңизге чорудар херек. Маңаа кол чүбө—теми болгаш шынар.

Чаштырар эртен соонда, хөрүп шыгыг өзөргө, тараалар-биле кады бок үшүтер дүргөн өзүп эгелен. Ынчанга бок үшүтерде ховуларын ажил-агыйларын гектар чер бурдунда көздө ажил-агый култураларың дүжүттүн улгаттырар дээр бугу күженишкенин чайгы ажаалды чогурт үзөлдө, шынарды чорударыңча улгайдырар. Бин-Хем, Тайды, Эраңи, Каа-Хем болгаш Чув райондарың совхозтарының механизаторлары тарылаан доокан доран-на, баштай чаштырган шөлдерин ажаалдакчы саалда чок киршикен. Чижээ, Бин-Хем районун «Ок» совхозу тараа култураларың 4000 гектар шөлүгө гербицидтерин ужар чүүл-биле чаштырган. Улуг-Хем районун совхозтары 550 гектар шөлгө кукурузаның үнер мурнуда болгаш 1000 ажим гектарга үнүп келген соонда илпиртээшкенин чоруткан. Каа-Хемниң ажил-агыйлары 500 гектар кукуруза шөлүнүң бок үшүтерин аштары-биле илпиртээшкен. Республиккага шиптир-биле бок үшүтер ууттарын илпиртээшкенин 3,5 муң ажим гектарга чоруткан. Бо ажил хүн келген тудум улам-на калбарып турар.

Озурган картофельдиң өзүп үшеринге тарымчалыг байдалды тургузарың үзөн келген. Ынчанга хой-хой совхозтар ооңа күчөңгөй салдып турар. Чижээ, Тока атыг совхоз картофельдиң чайгы ажаалдазын багай эвез эгелен. Ында 200 гектар картофель шөлүнүң одурулга мурнуда болгаш озурган соонда бок үшүтер ууттарын илпиртээшкенин кылган. Ол ажил-агый ам картофельдиң одурулга арамын болбаазырадырчыте эгелен киришкен. «Илпирт», «Ленин орук» совхозтар картофель шөлдерин илпиртээшкен доокан.

Оон-биле чергелештир чайгы үшүп бок чугула ажилыг чамдык черлерде ам-да оожум чорудуп турар. Тараа шөлдеринде бок үшүтер эидере үнүп келген турал-ла, дыка хой райондарың ажил-агыйлары ооңа эгелен кирбозон. Чижээ, Барың-Хемчик районун совхозтары кукурузаны 2000 ажим гектарга тараан ширеинде, оон илпиртээшкенин амга чедир чорутпаан. Чөөн-Хемчик районун ажил-агыйлары ол култураны колдууда сугаттыг 400 ажим гектарга чаштырган. Ынчалажок чүгө 50 гектарга илпиртээшкенин кылган. Ындыг фактылар Кызыл районун ажил-агыйларында база бар.

Устүнде айткан райондар тарааларың чайгы ажаалдазын дөш контрольду организастаан. Ажил-агыйларын удуртукчуларың, паркомнарнын, уаучу контрольдуң талазында хыналда, хайгарал кошкан. Райондарың көздө ажил-агый эргелелдеринин начальниктери, специалисттери ол чугула херектин хажымында туруп турар.

База бир чугула айтырыг болза, механизаторларын ажилдаарың, дыштанарыңа тарымчалыг бүтү бандаларын тургузары болур. Лову турал—тараажыңың ийги бажымы. Бо талазы-биле көздө ажил-агыйың дүржүлга станцияныг кичеке ам болур. Ында хой туралда эргекч чугула бугу чүүлдер бар. Механизаторларын чурттаар өрөөдери арыг-силг, орун-дөжөн доктаамал созун турар, белектен атын-чөп шынарды, аманың-чааган, дыштаналыга үзөлдө ажылаар оюн херекселерин четчир, телвин, зорну тургускан. Ажил соонда чунар черин белектен.

Тарааларын чайгы ажаалдазын чорударың олан-трафигин баш удур тургузар ужуруг. «Кызыл тараачын», «Улуг-Хал» совхозтарда чоғум-на мыңнар кылган. Бок үшүтерин аштарың баштай кайы шөлдер эгелээрин, кажан доозарын, ову күм күрескенин тодараткан. Бо чорук механизаторларын харымсагазын бедлер, ажилдыг шынарын экижидер.

Чайгы ажаалда үзөлдө чер ажылдакчыларын ортузунга социалистик чарышты калартырыңче, оон доштин белигелерин паркомнар, ажилың комитеттери, ажил-агыйларын удуртукчулары кичеңгөй салдып угулга. Механизаторларын чарышты «Кара-Хал», Тока атыг совхозтарда багай эвез организастаан. Ында тодарыг учактарын авио буржуа өмыкпаан, күзүн планнаттыганд дүжүттү чедип алганда, 20 хуу өмөлдө төлөвин бээр көрдүгөн. Ынчанга механизаторларын материалдыг соугургамы бедик болуп турар.

МААДЫР ИЕ—МАЛЧЫН

— Бөгү шөфтилер келген, хой эвес артак хойларын кыргып тур бис—деп, Минчимаа чугаалаш, бир хойну кыргып берди. Кажээ иштинде-даа, өг чамында-даа хой кыргалан кижилер хой. Чугулаажыр-даа чай чок, күлгө хачылар дажаар.

Бо болза «Торгалыг» совхозтун мурнакчы малчыны Маадыр Суруноолова Минчимааның кодаанында хой кыргылдазын чоруп тура-

рының одурунда каш чылаулай кирип келгеннер. Оларнын амдылар чурттагыш шыраа, ажи-төлү хой. Малчы Маадыр Суруноолова Минчимаа 6 оол, 4 кыстың иези, Маадыр не деп хундулуг атты эдилел чоруту. Ол Өвүр районуң мурнакчы херезженериниң селдунга хундулуг алачы болуп киришкен.

Н. ДАМДЫН.

МУРНАКЧЫ СЛЕСАРЬ

Республиканың автотранспорт бугурулгелериниң аразында Кызылдың пассажир АТБ-зи социалистик чарышын мурнуку одуругун залеп турар. Ында болуңуң планыг даалгаларын ай, квартал болгаш чыл санында чөп долдур эвес, харын амыр күссөди турар мурнакчылар хой. Оларнын бирээзи — агрегат слесарь Сат Санчит-оол. Ол чоонга чаа бодунуң хууда беш чыл планын күссөдипкенин рапорттаан.

— Саттың нылган агрегаттың шуут идегеп болур—деп, автобус чолаачылары мактап чугаалап турарлар.— Ол херек апарганда бодунуң хостуг шагын белин харам чоңка кээп, дун-даа, хүн-даа дивейн, септелгени ылап-ла айы, эки шынардыг кылгаш сеткили оонургаар чаңчылдыг.

Слесарь административияның шаңжал-макталын чагыс эвес удаа ал келген. Ол—эрткен чылын «Социалистик чарыштың тилекчи» хөрөк демээ-биле шаңнаткан.

ЧУРУНГА: Сат Санчит-оол агрегат септеп тур.

А. ЗАЙЦЕВИЧ фотогу.

Узун шөбөк кажааның даалгалары ажим. Оңо бажып кириштивис. Думчукка лорраан-на чунгакыг чыт келди. Дүктөрүн пресейти тырып каан дөрбөсчиги шоодавлар кырында ол ажим эр кижилер саалда орлар. Чорук улаууну аал кижилерин меңдээр айым-биле оларын үлө-ден бүтсүн деп бөрөөт салдымыс.

— Чорук-ла чогуула!— деп, шала-ла туралыг-турайык хандырылап калдылар.

Оларын шагнок харымчалыда бир-ле хомудал, бир-ле чиктиг эгенишкени бары баштайгы дөрдө кайы билдир ийги бис. Хоорайга болза, бистиң келген үеис—ажыл шагының төңчүзү бооп болур-ла мынаа, а көздөгө келээ-кишиң алды шак — мындаг чугула кампания үзөлдө килдир-не илп ажил хоу. Ынчалза-даа кыргылаа пунктузу бистиң өдү ортузунуң иржиң-биле уткаан.

Терен ситен аразыда кий-гырышкан партылаа, шериңиң үнүп салындыр, электрилг хачыларын даажы кулакка уюктадып дыңылап кээр боор деп болза дым. Ындыг деминг аялга-даа дым. Яваан бис, чүтле мыаар шала кардым сери кажааның хам

дүвүден шериңиң өскүсүргөй үнү ышкаш чаңгыс-ла электрилг хачының турук шартылаажы дыңылап кээп турду.

Кажааның дөрүнө үндүр кылашгак бердиныс. Нара кырында амык эр бир хойну «сеңдер негенин» ушутуп тур. Ужунда ажим хаалга өстүрүп чораш, хачыларын кестерип кадым. Садгының делгиришле дөң көзүлдүр аскылаан электрилг хачыларын санап көрдүм: чөбөрү үш, амылдап турар хачы-биле катты чөбөрү дөрт болду.

Амылдап чок хачыларын хомудал-биле көрүп тур мең. Шунту үрелки бе? Азы?

Доран-на үлдөвүн чок сөстөрүн окаян бээр, апок-ла болгай. Сүт көрбөй тыгаш, идиктери канчал уштур боор. Бис чогувуста, маңаа

«ДЕЛГЕЛГЕДЕ» ХАЧЫЛАР

чамдыг кыргычлар эзей одурулган. Юрий Шойдакович Коногеш СЭКП ТК-ның «Идеологтук, политика-кижи-аидилгелг ажилды улам ийги экижидер дугайында доктаалыга доктааган, ном үдүрер черин ажилыңын дугайында тамыштыдыр.

Уран сөстүң күжүнүң, оон кайы херек хей-аңт кирип сорукуңуң база натап караам-биле бугурун көрдүм.

Чүте бисти мыт-дааш чок уткаанын ужурамылга соонда, бот-боттарымыска элзон чоок хамаарылга тургустува бергедө айтырган мең.

— Парак чарымың чүдөрдүң ийги. Электрилг хачы тудуп билер кижи чок чүдөрдү. Эрткен чылын кыргып турган оолдар — тракторда, шөлде чер андырып турар. Бо чылын улус өөрдөп албаан.

«Думчукка тугалдаа бызаа сугука». Үе-дүптө адаларың хой кыргып өөргөң чамы-биле кирип тур бис—деп, Ооржак Тойбухаа ирей чугаалады.

— Чөдөн ажим кижи хол хачымы-биле кыргып турар

бис. Алды кодап хой кыргычмыс — деп, угады берген угай чугаага киришти.

— Олар дөргө херезжен улус—деп, бирөөн кемеп кадым.

3564 хой кыргыттыганд болду. Дүк хундул аттыр пункту-шылдарың ийги болгаш профбел организациалары-биле кады администрация хундулуг атты тысыр-биле килпирин турар кижиңиң ажилдан турары коллективден килпирери дүрүм болур.

Ол ишкан кыдыг дилектиң улус депутаттарың район, хоорай Советтери азы оон күссөдип комитет-даа килпирген туруп болур.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Секретары Х. НЕШКОВ.

ЧОНГА БАРААН БОЛУП ТУРАР БИС

Герман коммунист партиянин Даргазы Герберт Мис-биле бистер Дэвисдорфтун мырнай тавында Пинч Георг штрассе кудумчузунда оон аймаклар бичин кабинетинде чугаалап ор бис. Чокта чад эш Мис 50 харлаан.

— Силер канчап коммунист апарган силер? Мироздерениерни болгаш характериерни хевирлеттинип тургустунарыга коммунистерни улуг салгалынын салдары канды болган ирги?

— Канчап коммунист апарган дугайында айтыртып харыялаары берте эвес. Мазн азам, оон онуктери коммунистер турган. Авам бедуи амылчын кижя чүве, ол партия кожогуну эвес турган. Инчалык-даа ол бедуи дайыч чүректен кижя. Бистер гитлержи Германияда чурттап турдувус — амыртал айтыртып дорт харыялаары негеп турган чүве: азы коммунистерни талазында азы — фашистерни. Дайын дэш сен бе, азы тайын дэш бе? Гитлержи Германия тилени дээр сен бе, азы — ССРЭ? Харын-на ол харын биле коммунист апарган мен. 16 харып турдум.

Бодун кижизидери, бодуну хууда дуржулга коңчуг чугула. Анык салгал хоочун коммунистерден удегер алып. Коммунистерни мироздерениери — ол чуге амы салгалдарын чедийишени эвде, ол дээрге Маркс, Энгельс, Ленинни номнамын хууда дуржулга калканы база — оон үнденишине — шилип алган оруу-тур.

— Шилип алган оруу нарга бымы бузуурели Силер кайын ап турар Силер?

— Марксени — дегийи өөрдигини күжүңе, амылчын ангынын күжүңе, чонлуга революшю күжүңе бузуурели чидирбес болза, коммунист чуге ынчан коммунист бооп болур. Мында кол чүве — коммунистер турарына идеалга бузуурелин-дир. А бистер Совет Бийлигинде болгаш өске социалист чурттарда дерек кырында бар болгаш уругу амырталда боттанып турар бүгү чүдүд дээр демисейип турар бис. Мазн бузуурели кызмат чок.

— Номмунистич бужуму нанды болуп умурлуп деп санаар Силер?

Маркс, Энгельс, Ленин бедуи коммунист канжы болуру деп чүвени чуге сес кырында тодаргайлаан эвес, харын боттары хууда чуртталгазы-биле көргүскеннер... Мынча деп харыялаар ийик мен: кымда, чүү-даа анык коммунист болуун идеалырынга шычы чорутулган таймдырып ап шыдаас болур ужураут. Оон сөзү важан-даа амыл-херек-биле карышпас, нитинин херөөнө, нитилей мурунуга хуудалгедерин ол бодуну хууда күзедеринден бедик көөр ужураут. Анык коммунист амылчын ангы мурунуга бодуну харыялаанын важан-даа утпас ужураут. Бистер шунтувус чонга бараан болуп турар бис. Коммунист амылчын ангы чондукту чагай амырталды алабай турар. Харын-даа,

ол дыка хейнү хүлэндирип турар.

— Номмунистич характеринге, оон бодуну хүлэндирип турар. Коммунистич характеринге, оон бодуну хүлэндирип турар. Коммунистич характеринге, оон бодуну хүлэндирип турар. Коммунистич характеринге, оон бодуну хүлэндирип турар.

— Интернационалчы чорук дээрге коммунист кижиге чүректин согары, алгарын тынары дег чугула чүдүдүр-дир. Коммунист болгаш амылчын шимчөөшкенин бүгү төгүсү интернационализм күштерин немес турарын бадтыкп көргүскен. Ажыл-чорудулган бир деминг болуру — ангы демиселчин чарыл бас кезе болуру.

Мен бодуурумга, бөгүн амыл-буру чурттары коммунистерни амыл-чорудулгазын бир деминг болган турарын чугулазын дугайында 60 чыл бурунгар В. И. Ленинни канчаар бижин турганын сактып ужураут бис. Коммунистерни аразында санал-онданын ангы болуру, буржуазия лагеринин иштинде ангы-ангы бодалдардан, чорудалардан мырнай өске деп, ол бижан. Бистин аразына ол чорук ангы-ангы чурттары баддаларына амылчын шимчөөшкенин улам на улагып, калбарып турарын тынып турар. Тур үенин маргдалаары коңчуг чугула болгаш принципалдык айтырылгарга коммунистерни деминг болгаш чангыс аай турушту болуруна шыкты болбас ужураут. Бисти каттыштырып турар чүдүдөр чүү-бодалдарды карышкык чүү-дөрдөн аячар-даа күшүтүт.

Бүгү чурттары коммунистерни Кыдаттын Вьетнама хууд агрессиясы дурдугеткен.

Кекийин чыгырчылар дегелей империализмге, антикоммунист болгаш антикоммунист күштерге дуза көргүскен шапал халдакчылар кылдыр боттары каргыскен. Ол чорук бистерни, интернационалчы амыл-дунамалык болгаш эй-сеткил каттыштырылганын чанчыларынга шычы коммунистерни, дегелей коммунист болгаш амылчын шимчөөшкенин бир деминг чорун болгаш сыйып каттыштырып улам бижылаар дээр ам-даа хейнү кылдырып негеп турар.

Бистин интервьюс доо-зуду. Ол үе дээрге Герман коммунист партиянын Даргазынын мырнай мнута буруун санап каан амылдарына бичин сөксө чөр-дир. Дүүн ол хей мүн кижидик демонстрацияны бажыга чоруп, чалбыштыгы илеткеди кылган. Бөгүн ол амылчынар, студенттер, чөр-чөрде партия ажылдакчылары-биле ужуражыр, дээрта — өске коорайларга бар, хей кижилг ауниторларга чүве чугаалаар, даштык делегациялар хүлээп алыр. Чангыс өскө-биле чугаалаарга, чүс-чүс улуг болгаш биче ажылдары ол кылдыр, а ол дээрге оон амылдарынын кол-ла сорулганын (бүгү күжүн амылчы чонга бараалганы) — хүн бүрдү ынчаар боттанып турары ол.

Интервьюну Владимир МИЛОТЕНКО биле Борис ПОЛХОВСКИЙ алган.

Хей уругларгы иелерни «Иениң алдары» орден болгаш «Иениң медалы» медаль-биле шаңнаар дугайында Тыва АССР-ниң Дээди Совединин Президиумунун Чарлы

- (Ирекан № 144 «Шында»).
 Борокума Туматова Душ-сухун-оол — Жаанов аттыг сохотуң амылчын.
 Елизавета Ивановна Кенди — «Ал-Дуруг» сохотуң амылчын.
 Элеяма Борбак-Дашева Куулар — Чаа Шагаан-Арыг хоорайда тууд амылчын.
 Зоя Киргисовна Мартыш-оол — «Бүш-Ажылдык хостуу» сохотуң амылчын.
 Валентина Тюлюшева Са-рыт-оол — Чаа Шагаан-Арыг хоорайда амылчын.
 Саядамба Хоалытовна Ширин-оол — Булуң-Тереп суурда өг-бүдө ээси.
 Бей уругу болаан болгаш кижиктеп иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» медальды П чергези-биле Кай-кыс Киргисовна Аракчаа — «Улуг-Хая» сохотуң амылчын.
 Ачымбаа Киргисовна Ба-ринна Васильевна Доржу — «УТКА»-ның 25 чылыг сохотуң амылчын.
 Раиса Копычирова Монгуш — Чаа Шагаан-Арыг хоорайда амылчын.
 Светлана Шадырлова Нурукан — Чаа Шагаан-Арыг хоорайда тууд амылчын.
 Чыртак Хоалытовна Санжай — «Улуг-Хая» сохотуң амылчын.
 Четембаа Ондаровна Хоалыт — «Улуг-Хая» сохотуң амылчын.
 Зинаида Донатова Чам-оол — Жаанов аттыг сохотуң амылчын.
 Марта Түлүшева Шыгжаа — «Күш-Ажылдык хостуу» сохотуң амылчын.
 Чынгыс Монгушевна Доктугу — «УТКА» 25 чылыг сохотуң амылчын.
 Курумаа Чагылынова Донган — Чаа Шагаан-Арыг хоорайда тууд амылчын.
 Тамара Түлүшева Доктуговна — Чаа-Хал суурда өг-бүдө ээси.

Тыва АССР-ниң Дээди Тыва АССР-ниң Дээди Кылды хоорай, 1979 чылдың май 31.

ЭВИЛЕЛДЕШКЕН РЕСПУБЛИКАЛАРДА

РСФСР: мал чөмөринин белеткели

Тереп хем кыдымны хозу-дарыга курган хаттар Ур-гүлүдө болуулаан-дан оң-сигенин канга таварыштырар. Бидеги таварышта мал чөмөринин белеткелчилерин идегидиг дүзүлүшү ажаалда-соортуге комисстери болуп турар. Чижээ, Шелко-районда «Компштери» кол-хоотун ийдеги комплексинде мал чөмөргер гранулар белеткээр күчүдүг чөк болгаш сөзүлү база ситен белеткээр тусай отрядтар кирип турар. Отрядтар авеналар кылдыр үстүп алдылаан, ол өвөлөр сөгенин кезип, ону үрүмкөтөн хээп, дажылап, кадалаары-биле аайлап овалан турар.

Любералдин грауда бужу-рери оза хыналда алаан-да: грануларда каротия эи эки люберна ситенилээзин-деп бени алды катан хей. Чечен-Ингушта люберна культуразы мун-мун тектар шөлдүг, сутгарылганын бол-гаш минералдык чөмөргө-генин ачылында ону сезон дургузунда беш катан кезер аргалы.

Ивестерге, хаваннарга, хойларга гранулар болгаш хозукаалык бустеттер бужу-рери ий чүс ажыг бустер аэиономий республикада амылдан турар.

УКРАИНА: роботтар ажылдап турар

Эвэлтирге суук металл шоргалар-биле агын чыдар, хөнтөрдө шуткутунган метал-лалды иши шыкмыраары чыг бужуруе черасенин амыл эвэлчөндө роботтар тургулаан (робот дээрге бижя хөнтөр электоронит машина-дир). Баш бурунгар ажылдаттынган программа бужуар кижини кылды күзедир шимчөөшкенин кымын, амылчын кижини срунуга оң кылдыр амылчын күзедир турар). Одессда Октябрь революцияны аттыг көдө амыл-агы машиналар бужурун үндүрүп турар заводтук комплексин-механи-зааттынган шуткула шугумунда кылды кижя-ма-шиналар ажылдап өсет берилчөөр.

Автоматтыг шуткуу оо-кундайык бенин кезектеринге чедир санап калат про-грамма бужуар ише металлды шуткуу хөнтөрине эи-ле ши хөнтөрдөр-биле үзүк-төт күдүп турар. Ийги ро-бот ол шуткумаларын ала-ган ише биле болбаарыды агрегаттарже дамчыдып турар, апаа олар азык бо-жыг бот-шыгарыг бозу бөрлөр. Ушунуң ол-ла өзгө шуткумаларын хүлээп ал, чынды салып турар. Ол бри-гада бир шак дургузунда 115 шуткумалдарын үндүрүп турар.

Ол шуткумун берип турар продукциязы—трестер ала-зынгарыны болгаш өскө-дө көдө амыл-агы маши-наларын кезектери,—деп оң бижыг шой негенин ча-галыг В. Пестовый чуга-лаар.—Олар шуткуга чегин-

деп шут-ла белег болуп үнүп турар, оон соода ме-ханктиг болбаарыдымын хем кергеттишкен. А кол чүве болза, бо комплекске

КАЗАХСТАН: далай кыдымында ногаан камгалал

Чоокка чедир-де Арал да-лайын дүвү болуп турган эденингерде чадан үңштер болгаш ситенлер ногаарын үнүп кылгылган. Республи-каның Эртемгер акаде-миязының кол ботаника са-дынын экспедициясы өзгө эденингер черлерин шыда-мык үнүжүп—саксауду анаа тарып оуруккан. Сак-саудун черге ханхылаа дамылдары кыска хуусаада бархарынын шимчөөшкө-нин доктадып эгелей бер-ген.

Ол менделенин алыс со-рууга—далай дүвү болуп турган черя амырталче эгелери. Аралдын дустуг шутку-биле дүзүлганын эл-э-зингерге эки өзүп, үнү шүштерин кылап тыгарып.

АЗЕРБАЙДЖАН: Сафарали Мамедовтун дыңнатканы

«Беш чыл планы күзет-тинген» — мындыг уталаг телеграмма Бакудан элөөн кам алдерстер чорутуу-лаан. Ол бригадалар шутку-у бригада подрабных ар-галы-биле ажылдан турар-лар.

Бистиң чарыкчымын үнөш, чүвөлү чүдө дээрге, чурттуң ангы-ангы районы-гыга ажылдан тура, күш-ажылды организаатарының дуржулгазын доктамап сол-чуп, демин күнөвишчи-

биле күш-ажылды бужуру-чулун беддин турарымын-та,—деп С. Мамедов чуга-лаар.— Ийишылдада Оли-гий суурунун тудууда кир-жи турар И. Деминин бри-гадамын мен чыл эгезинде барып, ол бригаданын амы-лы-биле танымал чордум. Оон түнөшүндө ханалар ту-

БЕЛОРУССИЯ: арга-арыг өртүн өөскүтпес

Хадалык илгипти уламын-дан арга-арыгларда өрт-ке айымады баддалар тур-густуңу турар. Ийишыл бо кам хозустарында бенин үш чүс хире өрт одагары узулгатынган. Кола чыл далаан өт-биле өвөлөрүчө чок чоруктуң түнөшү болуп турары хозулаачы. Чүдө үнөшүг иштар узулгатын-ган турар эвес, арга-арыг-нын тургакчылары: апаар болган күштүр бас өзүп, хөрөп турар. Эи, күрт кы-ган черерин далап тургула-рып азык берге дээрин у-тпаа чогуур. Бүтү өөскүт-пес сорууга-биле республи-

ЛАТВИЯ: хөлдүн дүвүн полетиленнөөн

«Олайн» сохотка кыл-мал хөлдүн дүвүн полети-лен павина чыган. Суг хөмбөктеринин тудуун үш-дөрт катан чыгыдын турар онзагы бижыг пластики меморацияга болган суг амыл-агыныга полимер ма-териалдары херекээр тала-зы-биле Бүгү-эвэлчөлдү эл-э-зинчиле институтунуң тодосолган бужуар «Лат-вияны» бужуруте катты-жыштыгына кылды үн-дүрөд.

Суг хөдбөө тургустувар онгарын дүвү дөсөлөөш, дүзүктөөн полетиленни чы-галып, тини тудуштур харба-лар. Оон соода оон кы-рынга хөмө эменини дыка кылды эвес амлар дескелей төчөр. Суг хөдбөлөн сава-лының белег болганы оо—ан чүдө суг-биле долдурун артык. Мүрүндө суг хөд-бөлөн дүвүн бетонлап тур-да, хой күш негетинер турган.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

СЭТА-НЫҢ КОРРЕСПОНДЕНТИЛЕРИ ДЫҢНАДЫП ТҮР

БОЛДУРБАЗЫН НЕГЭЭН

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Мон-чам агентилеңиң дыңнадып турары биле алырга, бо чыл-дын июнь 22-де индэт шериг самолёт Халхин-Гол чоогунга МАР-ның агар дөвисээрин үрзөн болгаш Тамсаг-Булак үрзөн 150 километр ханылап киргеш, чурттуң кызыгар чо-огун районнарынның кырын-га ушкан.

МАР-ның агар дөлеминче кыдат шериг самолёттуң шур-гуп киргени болза МАР-ның күрүнө кызыгарын кара өмжөгөр үрзүниң антызы болуп деп, Мончамның дың-кадымында айтыган.

Оң-биле холбаштыр МАР-ның Даштыны херектер ми-нистервоуу кыдат талага удуранышыкынын илерет-кен болгаш моон сонгарын д-дыг хөдөлүшкенин бөл-дүрбазын негээн.

ГФР. Штутгарттың кудумчуларында анаа эвес автобус чоруп эгелзэн. Хоорайның төвүнге ону элентроторларынның энергиясы хөдөлдөр (чуртута—одалга чүүлүн кудуп турары), а хөдөлү кыдымны дизельн мотор хөдөлдөдөр. ДПА—СЭТА-ның фотоу.

БЕРЛИН. (СЭТА). ВСР

биле КР-ның аразында харылааларын тайбын шитирээр дээр Вьет-нам бижы-биле демисе-жи, кызыгар чоогунуң районнарыга бымыг тай-бынык болгаш доктаамал чорукту тургузарычче, ийи чурттуң аразында чад дайы айымалың чайдды-рычче ол чүткүй турар деп, недела санында үнө «Хоризонт» солуга ин-тервьюзунга ВСР-ның даш-тык херектер министр-тык оракачы Диль Ньё Лиенг мезгелзэ. Револю-тук чаалап алышымын

В. БРАУННУҢ ИНТЕРВЬЮЗУ

ВАШИНГТОН. (СЭТА). ПА агентилеңиңе интервью-аунга АКШ-тын камгалал министри Г. Браун миңча деп медделгөн: керээ элөөн кам кол үндөнишере—сис-темарың санынга, стра-теттиг ракеталарың санын-га, ракеталарда отканын санынга ядролук чарыгы удуу-биле эвэлчөлдү турар болганда стратегтиг боо-чөпсөкти кызматтары-ның дугайында ийги керээ бистин национал амыл чок чоруушту ол керээ чок турганынды артыкка хал-дыр дээрине чыгынып турбас.

Ол дүзүржүлгө чонга чаа ракетка системалары тургу-зарыга, шериг соудалары-гыга чарыгдаларын өстү-реринге болган турар доктаамал чорукка айымыды улаттырыптып болур чо-рукка чедир болур уламы улуг тодаргай эвес чорук-ка чедип болур ийик бис деп, камгалал министри овалай медделгөн.

Стратеттиг боо-чөпсөкти кызматтарының дуга-йында ийги керээге сенатар Г. Джексон база катан уду-рданган. Ук керээ Совет Эи-лениңе артык күштү берип турар болгаш «шапал хал-лашкын боо-чөпсөктөри массалык-биле уламчыл өстүрер артыг ала берип турар деп. ПА агентилеңиңе бодуну интервьюзунга ол бадтылаан.

БЫЖЫГТУРУШ

ринден ойталаарыңе Вьет-намчы ажааларың ора-дашкан. Ийи чурттуң ара-зында айтырылганың таар-ыштыр шитирээр ужураут шитирээр ужураут чугаалажымынар үш-кү күрүдөриңиң айтырыл-ларыңа, а ол ийишыл ийи таланың кайы-бирөөзиңиң үшкү чурттар-биле хары-лааларыңа хамарышпас ужураут деп. Диль Ньё Лиенг еналап медделгөн. ВСР-ның кыдыг принци-палдыг туружу дөзөгөй эргешине долуу-биле дүшүскө. Чугаалажымы-кыныгарын түнөшүдери чүдө вьетнам талаан эвес, харын өске талаан ийи тура-сортунан база хамарып. Ангы үеде «Вьетнамча ена өөрдө-ни» көргүзү деп мурунку ушкын кыдымшылап кызыгарда дүшүкүрүг чорукту Пекин өөскүдө-рин уругулушкан тур-гар.

БҮР. Найысылалдың Д. Ганев аттыг өңчүк металлдар комбинатта Совет Эилен-и биле Болгарияның аразында аны-дуң-малышыңа нады амылдажылганың чайы-налчан чижээ болур. Ол бужуруге кол-дууна-ла совет дериг-хөнкөс-биле чөп-сөглөнгөн. Хей санын инженерлер бот-тарыңк мергешини Ленинградтың, Москва-ның, Коломнаның, Краматорскинң завод-тарыңа бедиткен. Комбинатта продукция-ның шынарын башкарарыңың Львовка амылдан кылган комплексинг системасын амылган турар.

ЧУРУНТА: пронатчинтерниң аныктар бригадазы — бужуруге черинде эң дээр-лериниң бирээси. БТА—СЭТА-ның фотоу.

ВИАНЫҢ ДЫҢНАДЫ

ХАНОП. (СЭТА). Вьетна-мың информация агентилеңи ВИА-ның дыңнадып турары-биле алырга, вьетнам-кыдат кызматтарының чоогунга ту-турганарың сөзүгү солуга-лыгы болган. Вьетнам Соци-алист Республикага уду агрессияга кирешкен 55 шер-иг алааныңларын вьетнам тала Кыдатка дамчыдып бер-ген. ВСР-ның тодоскөчтө-ринге кыдат талаңың дамчы-дып бергенериниң хей кези согуу мокулдарың тай-бың чурттанчалары — херээ-жешер, кырганыр, чан урутлар болган.

ЭП-СЕТКИЛ КАТТЫШТЫРЫЛГАЗЫ

Сомосаның ханың дикта-туралы дүжүрери дээр кы-зымалык демиселди чору-дуп турар Никарагуаның улугулуң чонтуг херөөнүң талазында дөзөгөңиң хөй-нитин турар. Ол тон америк республикалың иш-тики херектеринге АКШ-тың болгаш оң талаакчылары-нын холгалардан киржи ту-рарына өнө-буру бөтүрө-теринч талаакчылары шитирелери-биле удура-нып турар.

Сандыкпан Адмыкелва Киргесе — танымал камгалал чериниң амылчын.

Совединиң Президиумунуң Даргаам М. МЕИДУМЕ

Совединиң Президиумунуң Секретары С. КРАСИНЫ

Солгузууң үзөинде Вьет-намың Кымыл Крест нити-делениң делегациясына ВСР-ге артып калырыңың дуга-йында делегия кыдат шериг албаныңларын бирөөн кы-ган. Ол бодуну шитирелери империализм-биле дүзүржү-гада кирген болгаш кыдат улугуң эрге-ажыктарын тоол көрбөй турар кыдат удуру-ганың политикамы-биле чөп-шөрөшпей турары-биле ба-дыткан. Гуманың полити-касы болдыралааш, вьетнам тала солдаты кыдат талага дамчыдып бөрөндөп түр ка-да сохсаан. Оң медделгөңи ВСР-ның чогуур органын өөрени көөр.

Апаа болган парламта кон-ференцияларда Вьетнамың Кымыл Крест нитилеңиңиң делегациясың баштыгың Игуен Ван Тай тутурган-нары солгун турар үеде кы-дат тала хөй санын шипти-кашкыныгарын кылган деп медделгөн. ВСР-же эиң келген 1636 вьетнамларын вьетнамда 1980 кижя Кыдатка кары-дошкун амылдарыңа тала-ларжып турган тайбың ха-маатчылар болган.

